УДК 342.9:351.773:338.439
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2026.49.17

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Пєшков В. В.
orcid.org/0009-0007-7286-6259

ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ЯК ПРАКТИЧНИЙ КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

У статті досліджено питання забезпечення доступності харчових продуктів як практичний критерій ефективності публічного адміністрування. Обґрунтовано, що доступність харчових продуктів є не лише економічною або соціальною категорією, а й важливим адміністративно-правовим показником якості діяльності держави, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічної адміністрації. Зазначено, що продовольча доступність охоплює фізичну, економічну, інформаційну, територіальну, безпекову та соціальну складові, які мають забезпечуватися за допомогою правових, організаційних, контрольних, цінових, резервних, інформаційних і соціальних механізмів.

Визначено, що ефективність публічного адміністрування у сфері доступності харчових продуктів має оцінюватися не лише за формальною наявністю нормативно-правових актів, державних програм чи контрольних повноважень, а за реальним результатом: здатністю населення отримувати достатні, безпечні, якісні та економічно доступні харчові продукти незалежно від місця проживання, соціального статусу, рівня доходу чи кризових обставин. Окрему увагу приділено ролі державного контролю за безпечністю харчових продуктів, державної цінової політики, соціальних стандартів, державних резервів, інформування споживачів і підтримки аграрного виробництва.

Зроблено висновок, що доступність харчових продуктів є практичним критерієм ефективності публічного адміністрування, оскільки саме вона демонструє, наскільки діяльність публічної адміністрації забезпечує реальний зв'язок між виробництвом продовольства, його безпечністю, ціною, якістю, логістикою, соціальним захистом і потребами населення.

Ключові слова: *доступність харчових продуктів, продовольча безпека, публічне адміністрування, державний контроль, цінова політика, соціальні стандарти, державні резерви, права споживачів.*

Постановка проблеми. Забезпечення доступності харчових продуктів є одним із базових завдань сучасної соціальної, економічної та адміністративно-правової політики держави. Харчові продукти належать до життєво необхідних благ, без яких неможлива реалізація права людини на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я, соціальний захист, безпечне середовище та гідне існування. Тому питання доступності харчових продуктів не може розглядатися виключно як проблема ринку, виробництва або споживчого вибору. Воно має публічно-правовий характер, оскільки держава повинна створювати правові й організаційні умови, за яких населення має реальну можливість отримувати достатні, безпечні, якісні та економічно доступні харчові продукти.

В Україні проблема доступності харчових продуктів має особливу актуальність в умовах воєнного стану, пошкодження аграрної та транспортної інфраструктури, зростання цін, внутрішнього переміщення населення, зниження доходів окремих соціальних груп, порушення логістичних ланцюгів і необхідності підтримки внутрішнього продовольчого ринку. У таких умовах ефективність публічного адміністрування повинна оцінюватися не лише за кількістю прийнятих нормативно-правових актів або проведених контрольних заходів, а за тим, чи має населення практичний доступ до харчових продуктів.

Проблемним залишається те, що доступність харчових продуктів часто розглядається фрагментарно: у межах аграрної політики, соціального захисту, контролю цін, захисту прав споживачів або безпечності харчових продуктів. Однак у практичному вимірі ці напрями нерозривно пов'язані. Харчовий продукт має бути не лише вироблений, а й доставлений, безпечний,

 ISSN 3083-5836 (PRINT), ISSN 3083-5844 (ONLINE)

якісний, належно маркований, економічно доступний, фізично наявний у місці проживання людини та придатний для споживання. Саме тому доступність харчових продуктів доцільно розглядати як інтегральний критерій ефективності публічного адміністрування.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Проблематика публічного адміністрування у сфері виробництва, обігу, безпечності та якості харчових продуктів знайшла відображення у працях українських науковців переважно крізь призму державного контролю, адміністративної відповідальності операторів ринку та вдосконалення нормативно-правового регулювання. Водночас питання доступності харчових продуктів як комплексного показника результативності діяльності органів публічної влади досліджено фрагментарно.

Ю. В. Пустовіт розкриває поняття й особливості адміністративної відповідальності у сфері харчової промисловості, звертаючи увагу на її правові підстави, характерні ознаки та значення для забезпечення належного функціонування відповідного сектору економіки [1]. О. В. Запотоцька у своїх працях досліджує загальні та спеціальні ознаки адміністративної відповідальності у сфері безпечності та якості харчових продуктів, а також недоліки законодавчого забезпечення державного нагляду [2–3; 5]. Напрацювання авторки мають значення для визначення ефективності контрольної діяльності публічної адміністрації та здатності держави забезпечувати дотримання операторами ринку встановлених вимог.

Окремий напрям досліджень становить відповідальність суб’єктів господарювання у спеціальних сферах надання харчових послуг. Так, В. Г. Чорна аналізує адміністративну відповідальність за порушення вимог безпечності харчових продуктів у кейтерінговій діяльності, що дає змогу конкретизувати особливості реалізації контрольних і юрисдикційних повноважень уповноважених органів щодо окремих категорій операторів ринку [4].

Т. П. Попович і С. Голінка розглядають державну політику у сфері безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини, приділяючи увагу організаційно-правовим засадам діяльності компетентних органів, державному контролю та механізмам реалізації відповідної політики [6]. Правові засади забезпечення безпечності харчових продуктів, обов’язки операторів ринку та роль державних інституцій у гарантуванні належної якості продукції досліджує Т. А. Сокур [7]. В. І. Теремецький акцентує на необхідності вдосконалення законодавства у сфері безпечності та якості харчових продуктів, усунення прогалин правового регулювання й підвищення ефективності державного контролю [8].

Отже, недостатньо дослідженим залишається питання оцінювання доступності харчових продуктів саме як практичного критерію ефективності публічного адміністрування. Потребує подальшого наукового обґрунтування система показників, за допомогою яких можна оцінити спроможність органів публічної влади забезпечувати фізичну, економічну, територіальну та соціальну доступність харчових продуктів, своєчасно реагувати на дефіцит, порушення логістичних ланцюгів і цінові коливання, а також гарантувати продовольчу безпеку населення.

Метою статті є дослідження забезпечення доступності харчових продуктів як практичного критерію ефективності публічного адміністрування, визначення його правової природи, складових елементів, нормативної основи, суб’єктів забезпечення, адміністративно-правових засобів реалізації, а також формулювання авторських дефініцій і висновків щодо особливостей доступності харчових продуктів у системі продовольчої безпеки.

Виклад основного матеріалу. Доступність харчових продуктів як об’єкт публічного адміністрування має комплексний характер. Вона не може бути зведена лише до фізичної наявності продуктів у торговельній мережі або до їх виробництва у достатній кількості. Доступність включає можливість людини реально придбати або отримати харчові продукти, які є безпечними, якісними, достатніми, інформаційно зрозумілими, територіально досяжними та економічно посильними.

Конституційною основою забезпечення доступності харчових продуктів є стаття 48 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім’ї, що включає достатнє харчування [9]. Це положення має не декларативний, а гарантійний характер, оскільки покладає на державу обов’язок формувати таку систему публічного адміністрування, за якої право на достатнє харчування може бути реалізоване на практиці.

У Законі України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» закріплено правові засади формування державних соціальних стандартів і гарантій, які використовуються, зокрема, для визначення соціальних нормативів і забезпечення мінімальних соціальних потреб [10]. У контексті доступності харчових продуктів цей Закон має значення, оскільки дозволяє пов'язати продовольчу доступність із прожитковим мінімумом, соціальними гарантіями, доходами населення та мінімальними потребами людини.

Практичне значення має постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 року № 780 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення», якою затверджено набори продуктів харчування, набори непродовольчих товарів і набори послуг для основних соціальних і демографічних груп населення [11]. Наявність таких наборів дозволяє оцінювати доступність харчових продуктів не абстрактно, а через мінімальні соціальні стандарти, необхідні для забезпечення базових потреб людини. Водночас ефективність публічного адміністрування має оцінюватися не лише за формальним існуванням таких наборів, а за тим, чи відповідають вони реальним цінам, харчовим потребам і соціально-економічним умовам.

Важливою складовою доступності є безпечність харчових продуктів. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» визначає правові та організаційні засади забезпечення безпечності і якості харчових продуктів, а також спрямований на захист життя, здоров'я та інтересів споживачів [12]. Якщо харчовий продукт є дешевим або фізично наявним, але небезпечним для споживання, він не може вважатися доступним у правовому сенсі. Тому доступність повинна включати не лише ціну й наявність, а й відповідність продукту вимогам безпечності.

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я тварин та благополуччя тварин» визначає форми й механізми державного контролю у сфері харчових продуктів [13]. У системі забезпечення доступності цей Закон має значення тому, що саме державний контроль гарантує, що продукти, доступні на ринку, відповідають установленим вимогам і не створюють загрози для життя та здоров'я людини.

Інформаційна доступність харчових продуктів забезпечується Законом України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів». Він встановлює вимоги до інформації, яка має надаватися споживачу, зокрема щодо складу, властивостей, алергенів, строку придатності, умов зберігання, походження та інших характеристик продукту [14]. Це має важливе адміністративно-правове значення, оскільки споживач може реалізувати право на доступ до харчового продукту лише тоді, коли має достовірну інформацію про нього. Відсутність або недостовірність інформації обмежує фактичну доступність продукту, навіть якщо він фізично присутній у продажу.

Економічна доступність харчових продуктів значною мірою залежить від державної цінової політики. Закон України «Про ціни і ціноутворення» визначає правові засади державної цінової політики, державного регулювання цін, державного контролю і спостереження у сфері ціноутворення [15]. Відповідно до цього Закону, держава може застосовувати механізми регулювання цін у випадках, коли це необхідно для захисту суспільних інтересів. У сфері харчових продуктів це має особливе значення щодо соціально значущих товарів, різкого зростання цін, кризових ситуацій і захисту малозабезпечених груп населення.

Доступність харчових продуктів доцільно розглядати через кілька взаємопов'язаних складових. Першою є фізична доступність, яка означає наявність харчових продуктів у місці проживання або перебування людини, можливість їх придбати або отримати без надмірних територіальних, логістичних чи безпекових бар'єрів. У воєнних або кризових умовах фізична доступність залежить від роботи логістики, торговельної мережі, гуманітарного забезпечення, місцевого виробництва та державних резервів.

Другою складовою є економічна доступність, яка означає співвідношення цін на харчові продукти з доходами населення, соціальними стандартами, прожитковим мінімумом і купівельною спроможністю домогосподарств. Якщо продукти є фізично наявними, але їх вартість

 ISSN 3083-5836 (PRINT), ISSN 3083-5844 (ONLINE)

є надмірною для значної частини населення, публічне адміністрування не може вважатися ефективним.

Третьою складовою є безпекова доступність, яка означає, що харчовий продукт має відповідати вимогам безпечності, не створювати загрози для життя і здоров’я людини, проходити належний державний контроль і бути виробленим або реалізованим із дотриманням установлених вимог. Небезпечний продукт не може визнаватися доступним у правовому значенні, навіть якщо він дешевий або широко представлений у продажу.

Четвертою складовою є інформаційна доступність. Вона полягає у можливості споживача отримати повну, достовірну та зрозумілу інформацію про продукт. Маркування, інформація про алергени, строк придатності, походження, умови зберігання і харчову цінність є не другорядними елементами, а реальними умовами доступу до безпечного харчування.

П’ятою складовою є соціальна доступність, яка пов’язана зі здатністю держави підтримувати вразливі групи населення: малозабезпечені сім’ї, осіб похилого віку, внутрішньо переміщених осіб, дітей, осіб з інвалідністю, населення деокупованих або прифронтових територій. У цьому аспекті доступність харчових продуктів є критерієм не лише економічної, а й соціальної ефективності публічного адміністрування.

Шостою складовою є стабільність доступу, тобто здатність держави забезпечувати безперервність продовольчого постачання в умовах сезонних коливань, цінових шоків, надзвичайних ситуацій, воєнних дій, порушення логістики або зовнішньоторговельних ризиків. Саме стабільність дозволяє відмежувати короткострокову наявність продуктів від реальної продовольчої безпеки.

Забезпечення доступності харчових продуктів як критерій ефективності публічного адміністрування має оцінюватися за практичними показниками. До таких показників можна віднести: рівень фізичної наявності базових продуктів у регіонах; співвідношення цін на соціально значущі продукти з доходами населення; частку витрат домогосподарств на харчування; ефективність державного контролю за безпечністю харчових продуктів; кількість випадків вилучення небезпечної продукції; рівень поінформованості споживачів; стан державних резервів; доступність продуктів для вразливих груп населення; наявність механізмів кризового реагування.

З огляду на викладене, доступність харчових продуктів є не абстрактним соціальним гаслом, а вимірюваним адміністративно-правовим результатом. Вона демонструє, чи здатна публічна адміністрація перетворити нормативні приписи, контрольні повноваження, державні програми, соціальні гарантії та бюджетні ресурси на реальну можливість людини отримати необхідні харчові продукти.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави зробити висновок, що забезпечення доступності харчових продуктів є одним із практичних критеріїв ефективності публічного адміністрування у сфері продовольчої безпеки, оскільки відображає реальну здатність держави гарантувати населенню фізичний, економічний, інформаційний, соціальний і безпековий доступ до достатніх, якісних і безпечних продуктів харчування.

Отже, доступність харчових продуктів – це стан фактичної та юридично забезпеченої можливості особи або домогосподарства отримувати достатні, безпечні, якісні, належно марковані та економічно посильні харчові продукти у спосіб, що відповідає потребам людини, соціальним стандартам, вимогам безпечності та умовам гідного життєвого рівня.

Забезпечення доступності харчових продуктів у публічному адмініструванні можна визначити як системну діяльність держави, органів місцевого самоврядування та інших суб’єктів публічної адміністрації, спрямовану на створення правових, організаційних, економічних, контрольних, інформаційних, соціальних і резервних умов, за яких населення має реальну можливість отримувати достатні та безпечні харчові продукти незалежно від місця проживання, рівня доходу, соціального статусу чи кризових обставин.

Особливостями забезпечення доступності харчових продуктів є: міжгалузевий характер; зв’язок із правом на достатній життєвий рівень; поєднання фізичної, економічної, інформаційної, соціальної, територіальної та безпекової складових; залежність від стану аграрного

виробництва, логістики, цінової політики, державного контролю і соціального захисту; особлива роль Держпродспоживслужби; значення державних резервів у кризових умовах; необхідність захисту вразливих груп населення; потреба у постійному моніторингу цін, якості, безпечності та наявності базових продуктів.

Отже, доступність харчових продуктів є практичним критерієм ефективності публічного адміністрування, оскільки дозволяє оцінити не формальну наявність управлінських повноважень, а реальний результат їх реалізації. Ефективне публічне адміністрування у цій сфері має забезпечувати не лише виробництво та обіг харчових продуктів, а й їх безпечність, якість, економічну доступність, належне інформування споживачів, стабільність постачання, захист соціально вразливих груп і здатність держави оперативно реагувати на продовольчі ризики.

Використана література:

1. Пустовіт Ю. В. Поняття, особливості адміністративної відповідальності у сфері харчової промисловості. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 364–368. DOI: 10.32782/2524-0374/2023-2/86. URL: https://www.lsej.org.ua/2_2023/86.pdf
2. Запотоцька О. В. Загальна характеристика адміністративної відповідальності в сфері безпечності та якості харчових продуктів. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. Вип. 1 (22). Т. 1. С. 103–106. URL: https://pjv.nuoua.od.ua/v1_2018/26.pdf
3. Запотоцька О. В. Особливості адміністративної відповідальності у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Право та державне управління. 2018. № 2. Т. 1. С. 105–110. URL: https://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2018/tom_1/20.pdf
4. Чорна В. Г. Адміністративна відповідальність за порушення вимог безпечності харчових продуктів у сфері кейтерингової діяльності. Dictum Factum. 2026. № 1 (19). С. 271–277. DOI: 10.32703/2663-6352/2026-1-19-271-277. URL: https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/523
5. Запотоцька О. В. Недоліки законодавчого забезпечення нагляду у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Право і суспільство. 2018. № 3. Ч. 2. С. 115–121. URL: https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/30468
6. Попович Т. П., Голінка С. Державна політика у сфері безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Вип. 67. С. 158–162. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.67.31. URL: https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/250000
7. Сокур Т. А. Правові аспекти безпечності харчових продуктів в Україні. Право і суспільство. 2018. № 1. Ч. 1. С. 148–153. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/1_2018/part_1/28.pdf
8. Теремецький В. І. Шляхи вдосконалення законодавства щодо забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. № 3 (75). С. 201–209. URL: https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/521
9. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.
10. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 5 жовтня 2000 року № 2017-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 48. Ст. 409. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2017-14.
11. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення : постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 року № 780. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/780-2016-%D0%BF.
12. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 19. Ст. 98. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/771/97-%D0%B2%D1%80.
13. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я тварин та благополуччя тварин : Закон України від 18 травня 2017 року № 2042-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 31. Ст. 343. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2042-19.

14. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 7. Ст. 41. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2639-19.
15. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 19–20. Ст. 190. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/5007-17

References:

1. Pustovit, Yu. V. (2023). Poniattia, osoblyvosti administratyvnoi vidpovidalnosti u sferi kharchovoi promyslovosti [Concept and features of administrative liability in the food industry]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, 2, 364–368. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/86. URL: https://www.lsej.org.ua/2_2023/86.pdf [in Ukrainian].
2. Zapototska, O. V. (2018). Zahalna kharakterystyka administratyvnoi vidpovidalnosti v sferi bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv [General characteristics of administrative liability in the field of food safety and quality]. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk, 1 (22), vol. 1, 103–106. URL: https://pjv.nuoua.od.ua/v1_2018/26.pdf [in Ukrainian].
3. Zapototska, O. V. (2018). Osoblyvosti administratyvnoi vidpovidalnosti u sferi bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv [Features of administrative liability in the field of food safety and quality]. Pravo ta derzhavne upravlinnia, 2, vol. 1, 105–110. URL: https://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2018/tom_1/20.pdf [in Ukrainian].
4. Chorna, V. H. (2026). Administratyvna vidpovidalnist za porushennia vymoh bezpechnosti kharchovykh produktiv u sferi keitynhovoi diialnosti [Administrative liability for violation of food safety requirements in catering activities]. Dictum Factum, 1 (19), 271–277. https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-271-277. URL: https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/523 [in Ukrainian].
5. Zapototska, O. V. (2018). Nedoliky zakonodavchoho zabezpechennia nahliadu u sferi bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv [Shortcomings of the legislative framework for supervision in the field of food safety and quality]. Pravo i suspilstvo, 3, part 2, 115–121. URL: https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/30468 [in Ukrainian].
6. Popovych, T. P., & Holinka, S. (2021). Derzhavna polityka u sferi bezpechnosti kharchovykh produktiv ta veterynarnoi medytsyny [State policy in the field of food safety and veterinary medicine]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo, 67, 158–162. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.67.31. URL: https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/250000 [in Ukrainian].
7. Sokur, T. A. (2018). Pravovi aspekty bezpechnosti kharchovykh produktiv v Ukraini [Legal aspects of food safety in Ukraine]. Pravo i suspilstvo, 1, part 1, 148–153. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/1_2018/part_1/28.pdf [in Ukrainian].
8. Teremetskyi, V. I. (2016). Shliakhy vdoskonalennia zakonodavstva shchodo zabezpechennia bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv v Ukraini [Ways to improve legislation on ensuring food safety and quality in Ukraine]. Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka, 3 (75), 201–209. URL: https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/521 [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No. 254k/96-VR]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 [in Ukrainian].
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2000). Pro derzhavni sotsialni standarty ta derzhavni sotsialni harantii: Zakon Ukrainy vid 5 zhovtnia 2000 roku № 2017-III [On State Social Standards and State Social Guarantees: Law of Ukraine of October 5, 2000 No. 2017-III]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 48, Art. 409. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2017-14 [in Ukrainian].
11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016). Pro zatverdzhennia naboriv produktiv kharchuvannia, naboriv neprodovolchykh tovariv ta naboriv posluh dlia osnovnykh sotsialnykh i demohrafichnykh hrup naselennia: postanova vid 11 zhovtnia 2016 roku № 780 [On approval of sets of food products, sets of non-food products and sets of services for the main social and demographic groups of the population: Resolution of October 11, 2016 No. 780]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/780-2016-%D0%BF [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (1997). Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv: Zakon Ukrainy vid 23 hrudnia 1997 roku № 771/97-VR [On Basic Principles and Requirements for Food Safety and Quality: Law of Ukraine of December 23, 1997 No. 771/97-VR].

Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1998, 19, Art. 98. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/771/97-%D0%B2%D1%80 [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Pro derzhavnyi kontrol za dotrymanniam zakonodavstva pro kharchovi produkty, kormy, pobichni produkty tvarynnoho pokhodzhennia, zdorovia tvaryn ta blahopoluchchia tvaryn: Zakon Ukrainy vid 18 travnia 2017 roku № 2042-VIII [On State Control over Compliance with Legislation on Food Products, Feed, Animal By-Products, Animal Health and Welfare: Law of Ukraine of May 18, 2017 No. 2042-VIII]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 31, Art. 343. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2042-19 [in Ukrainian].
14. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). Pro informatsiiu dlia spozhyvachiv shchodo kharchovykh produktiv: Zakon Ukrainy vid 6 hrudnia 2018 roku № 2639-VIII [On Information for Consumers Regarding Food Products: Law of Ukraine of December 6, 2018 No. 2639-VIII]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2019, 7, Art. 41. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2639-19 [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). Pro tsiny i tsinoutvorennia: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2012 roku № 5007-VI [On Prices and Pricing: Law of Ukraine of June 21, 2012 No. 5007-VI]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2013, 19–20, Art. 190. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/5007-17 [in Ukrainian].

Pieshkov V. V. The issue of ensuring the availability of food products as a practical criterion of the effectiveness of public administration

The article examines the issue of ensuring the availability of food products as a practical criterion of the effectiveness of public administration. It is substantiated that the availability of food products is not only an economic or social category, but also an important administrative and legal indicator of the quality of the activities of the state, local governments and other subjects of public administration. It is noted that food availability includes physical, economic, informational, territorial, security and social components, which should be ensured through legal, organizational, control, price, reserve, informational and social mechanisms.

It is determined that the effectiveness of public administration in the field of food accessibility should be assessed not only by the formal presence of regulatory legal acts, state programs or control powers, but by the real result: the ability of the population to receive sufficient, safe, high-quality and economically affordable food products regardless of place of residence, social status, income level or crisis circumstances. Special attention is paid to the role of state control over food safety, state pricing policy, social standards, state reserves, consumer information and support for agricultural production.

It is concluded that the availability of food products is a practical criterion of the effectiveness of public administration, since it demonstrates the extent to which the activities of public administration provide a real connection between food production, its safety, price, quality, logistics, social protection and the needs of the population.

Key words: *food availability, food security, public administration, state control, pricing policy, social standards, state reserves, consumer rights.*

Дата першого надходження статті до видання: 20.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.09.2026